

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar
om ändring av 2 och 5 §§ lagen om lönegaranti och 2 och 5 §§
lagen om lönegaranti för sjömän**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om lönegaranti och lagen om lönegaranti för sjömän skall ändras så att enligt lönegarantin betalas av den lön för väntetiden som avses i lagen om arbetsavtal och sjömanslagen högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållande grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphörde.

Vidare föreslås att stadgandena om dröjsmålsränta i lagen om lönegaranti och lagen om lönegaranti för sjömän skall ändras så att den räntefot som vid ifrågavarande tidpunkt tillämpas bestäms enligt räntelagen.

Lagarna avses träda i kraft vid ingången av 1996.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Lön för väntetiden som skall betalas enligt lönegarantin

Enligt 22 § 5 mom. lagen om arbetsavtal (320/70) och 18 § 5 mom. sjömanslagen (423/78) har arbetstagaren rätt att få full lön för högst sex väntedagar, om betalningen av fordringar som följer av arbetsförhållandet då detta upphör fördröjs. Lönen för väntetiden skall i likhet med övriga fordringar som grundar sig på arbetsförhållandet betalas enligt lönegarantin av statens medel i de fall då arbetsgivaren är oförmögen att betala, såvida de övriga villkoren för utbetalning av lönegaranti uppfylls. Utbetalning av lön för väntetiden förekommer mycket ofta inom systemet med lönegaranti och i allmänhet betalas full lön för sex dagar, eftersom ansökningarna om lönegaranti i de flesta fall görs efter det att sex dagar redan har förflutit sedan arbetsförhållandet upphört.

Sättet på vilket dagslönen, som utgör grunden för lönen för väntetiden, uträknas beror på avlöningsformen. Timlönen för en arbetstagare

med timlön multipliceras med det antal arbetstimmar som ingår i en vanlig arbetsdag. Dagslönen för en arbetstagare med månadslön får man genom att dividera månadslönen med antalet arbetsdagar i en månad. Den lön för väntetiden som skall betalas till en arbetstagare som enbart arbetar på ackordlön fastställs utgående från medeltimlönen. När det gäller lönegarantin har lönen för väntetiden i medeltal i dessa fall uppgått till ca 2 000—3 000 mk.

Arbetstagare i kortvarigt arbetsförhållande, vars arbetsförhållanden kan vara rentav kortare än en dag och för vilket man har kommit överens om en engångsersättning, utgör ett undantag från ovan nämnda uträkningspraxis. Mest förekommer detta inom underhållningsbranschen, även om liknande kortvariga arbetsförhållanden också finns inom t.ex. byggbranschen. Kortvariga arbetsförhållanden har inte lämnats utanför tillämpningsområdet för 22 § 5 mom. lagen om arbetsavtal eller 18 § 5 mom. sjömanslagen. Också högsta domstolen har i sina avgöranden (HD 3182/12.11.1990 och HD 3183/12.11.1990) ansett att t.ex. arvoden för en dag såsom engångsersättningar utgör en grund för att bestämma lönen för

väntetiden. Då arbetsförhållandena inom t.ex. underhållningsbranschen, utgående från vilka lönegaranti har sökts, i allmänhet har varit en dag långa, har lönen för en väntetid på sex dagar utgjort huvuddelen av de belopp som betalats enligt lönegarantin. I systemet med lönegaranti har det inte varit ovanligt att man utgående från en engångsersättning på 3 000 mk t.o.m. för ett arbete som varat mindre än en dag har blivit tvungen att betala över 20 000 mk enligt lönegarantin, då det egentliga arvordet, lönen för sex dagars väntetid samt eventuella semester- och reseersättningar räknas ihop. Möjligheten att få en så hög lön för väntetiden enligt lönegarantin har väckt kritik och så stora löner för väntetiden i dessa fall kan locka till spekulationer med lönegarantisystemet. Det är inte heller motiverat att få lön för väntetiden till fullt belopp enligt lönegarantin i sådana fall då endast små belopp av egentliga fordringar som grundar sig på arbetsförhållandet har blivit utestående till en arbetstagare som ansöker om lönegaranti och den fulla lönen för sex dagars väntetid är opropor-tionerligt hög i förhållande till dessa fordringar.

På grund av det som anförts ovan föreslås att till 2 § lagen om lönegaranti (649/73) skall fogas ett nytt 5 mom. och till 2 § lagen om lönegaranti för sjömän (927/79) ett nytt 3 mom. så att enligt lönegarantin betalas i lön för väntetiden högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållandet grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphörde. Det är inte möjligt att med stöd av det föreslagna stadgandet betala lön för väntetiden enligt lönegarantin till ett belopp som är mindre än vad som nämns ovan.

Också efter de föreslagna ändringarna uträknas den lön för väntetiden som betalas enligt lönegarantin i regel enligt de regler beträffande tim-, ackord- och månadslön som anförts ovan och den föreslagna begränsningen skall gälla endast de arbetstagare vars lön för väntetiden skulle bli orimligt hög i förhållande till den egentliga lönen antingen på grund av arbetsförhållandets kortvarighet eller för att endast små belopp blivit obetalda till dem då arbetsförhållandet upphörde. I lagen om arbetsavtal och sjömanslagen föreslås inga ändringar i grunderna för hur lönen för väntetiden skall bestämmas, utan arbetsgivarens ansvar för att lön för väntetiden betalas till arbetstagaren förblir oförändrad.

1.2. Stadgandena om dröjsmålsränta enligt lagen om lönegaranti och lagen om lönegaranti för sjömän

En arbetstagares fordran och alla de rättigheter som baserar sig därpå övergår enligt 5 § 1 mom. lagen om lönegaranti och 5 § 1 mom. lagen om lönegaranti för sjömän till staten den dag, då den myndighet som sköter lönegarantiärenden beslutar om betalning enligt lönegarantin. Arbetsgivaren är för närvarande enligt 5 § 2 mom. lagen om lönegaranti och 5 § 2 mom. lagen om lönegaranti för sjömän skyldig att på lönegarantiskulden betala 16 procents årlig ränta.

Räntelagen ändrades genom en lag (284/95) som trädde i kraft den 1 maj 1995. Ändringen innebär att man avstår från en fast dröjsmålsränta på 16 % och dröjsmålsräntan enligt räntelagen bestäms nu efter marknadsrätans utveckling. Enligt 4 § 3 mom. räntelagen är dröjsmålsräntan på en gäld för vilken det inte har avtalats att ränta skall utgå sju procentenheter högre än referensräntan. I samband med ändringen av räntelagen ändrades också stadgandena gällande ränta på flera fordringar som baserar sig på offentligrättslig grund så att de motsvarar stadgandena om dröjsmålsränta i räntelagen. Eftersom statens lönegarantifordran är en därmed jämförbar på offentligrättslig grund baserad fordran, är det ändamålsenligt att också dröjsmålsräntan för den bestäms enligt räntelagen. Arbetstagaren har rätt att av arbetsgivaren få ränta på sina försenade lönefordringar på det sätt som räntelagen föreskriver, dvs. för närvarande 13 %. Då fordran i samband med betalning enligt lönegarantin övergår till staten stiger dröjsmålsräntan med stöd av gällande stadganden till 16 %. Det föreslås att 5 § 2 mom. lagen om lönegaranti och 5 § 2 mom. lagen om lönegaranti för sjömän skall ändras så att den räntefot som tillämpas för tillfället bestäms enligt räntelagen.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Propositionen medför i fråga om lönen för väntetiden att de belopp som betalas enligt lönegarantin blir en aning mindre. Vad gäller dröjsmålsräntan beror propositionens faktiska ekonomiska verkningar på hur den allmänna räntenivån kommer att utvecklas. Allmänt ta-

get kan emellertid framhållas att dröjsmålsrättan under en tid av låg räntenivå kommer att bli betydligt lägre än vad den är i dag.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbetsministeriet. Den har behandlats i delegationen för lönegarantiärenden där förutom arbetsministeriet också de centrala arbetsmarknadsorganisationerna är representerade.

Vad gäller lönen för väntetiden utgår propositionen från det förhandlingsresultat som uppnåddes i september 1995 gällande ett ekonomisk-, sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitiskt avtal för åren 1996—1997. I fråga om dröjsmålsrättan har beredningen utgått ifrån riksdagens uttalande, som den fogade till sitt svar då den godkände regeringspropositionen med förslag till lagar om ändring av räntelagen och om ändring av stadgandena om dröjsmåls-

påföljder i vissa andra lagar (RP 292/1994 rd). I uttalandet förutsatte riksdagen att regeringen utreder möjligheterna att få stadgandena om dröjsmålsränta i lagen om lönegaranti och lagen om lönegaranti för sjömän att harmonisera med de antagna lagarna och vidtar de åtgärder som saken kräver.

4. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft vid ingången av 1996. De nya stadgandena om lönen av väntetiden skulle tillämpas på sådana lönegarantiansökningar som inlämnas efter ikraftträdandet. Den ränta som före de föreslagna lagarnas ikraftträdande har upplupit på en rat som skall återbetalas beräknas med stöd av nuvarande stadganden.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 2 och 5 §§ lagen om lönegaranti

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 10 augusti 1973 om lönegaranti (649/73) 5 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1982 (1065/82), samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lagar av den 20 januari 1984, den 10 december 1990 och den 30 december 1992 (70/84, 1071/90 och 1587/92), ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom., som följer:

2 §

Av den lön för väntetiden som avses i 22 § 5 mom. lagen om arbetsavtal (320/70) betalas enligt lönegarantin högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållandet grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphört.

5 §

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen

betala en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen från det fordringen övergick till staten.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På ränta som för den tid som föregår ikraftträdandet av denna lag skall betalas på en fordran som avses i 5 § lagen om lönegaranti tillämpas de stadganden som gällde när denna lag trädde i kraft.

2.

L a g**om ändring av 2 och 5 §§ lagen om lönegaranti för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 december 1979 om lönegaranti för sjömän (927/79) 5 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1982 (1066/82), samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 30 december 1992 (1588/92), ett nytt 3 mom. som följer:

2 §

Av den lön för väntetiden som avses i 18 § 5 mom. sjömanslagen betalas enligt lönegarantin högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållandet grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphörde.

betala en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen från det fordringen övergick till staten.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På ränta som för den tid som föregår ikraftträdandet av denna lag skall betalas på en fordran som avses i 5 § lagen om lönegaranti för sjömän tillämpas de stadganden som gällde när denna lag trädde i kraft.

5 §

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen

Helsingfors den 27 oktober 1995

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Terttu Huttu-Juntunen

1.

Lag**om ändring av 2 och 5 §§ lagen om lönegaranti**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 10 augusti 1973 om lönegaranti (649/73) 5 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1982 (1065/82), samt

fogas till 2 §, sådan den lyder i lagar av den 20 januari 1984, den 10 december 1990 och den 30 december 1992 (70/84, 1071/90 och 1587/92), ett nytt 5 mom., varvid det nuvarande 5 mom. blir 6 mom., som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Angående lönegarantins högsta belopp per arbetstagare stadgas genom förordning.

Av den lön för väntetiden som avses i 22 § 5 mom. lagen om arbetsavtal (320/70) betalas enligt lönegarantin högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållandet grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphört.

5 §

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen betala sexton procents årlig ränta från det fordringen övergick till staten.

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen betala en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen från det fordringen övergick till staten.

Denna lag träder i kraft den
199 .

På ränta som för den tid som föregår ikraftträdandet av denna lag skall betalas på en fordran som avses i 5 § lagen om lönegaranti tillämpas de stadganden som gällde när denna lag trädde i kraft.

Denna lag träder i kraft den
199 .

2.

Lag**om ändring av 2 och 5 §§ lagen om lönegaranti för sjömän**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 december 1979 om lönegaranti för sjömän (927/79) 5 § 2 mom., sådant det lyder i lag av den 30 december 1982 (1066/82), samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 30 december 1992 (1588/92), ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Av den lön för väntetiden som avses i 18 § 5 mom. sjömanslagen betalas enligt lönegarantin högst ett belopp som motsvarar den på arbetsförhållandet grundade fordran som blivit obetald till arbetstagaren då arbetsförhållandet upphörde.

5 §

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen betala sexton procents årlig ränta från det fordringen övergick till staten.

Arbetsgivaren är skyldig att på fordringen betala en årlig ränta enligt den räntefot som avses i 4 § 3 mom. räntelagen från det fordringen övergick till staten.

Denna lag träder i kraft den 199 .

På ränta som för den tid som föregår ikraftträdandet av denna lag skall betalas på en fordran som avses i 5 § lagen om lönegaranti för sjömän tillämpas de stadganden som gällde när denna lag trädde i kraft.

Denna lag träder i kraft den 199 .